

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.**

Jilská 1, Praha 1

Tel./fax: 286 840 129

E-mail: martin.buchtik@soc.cas.cz

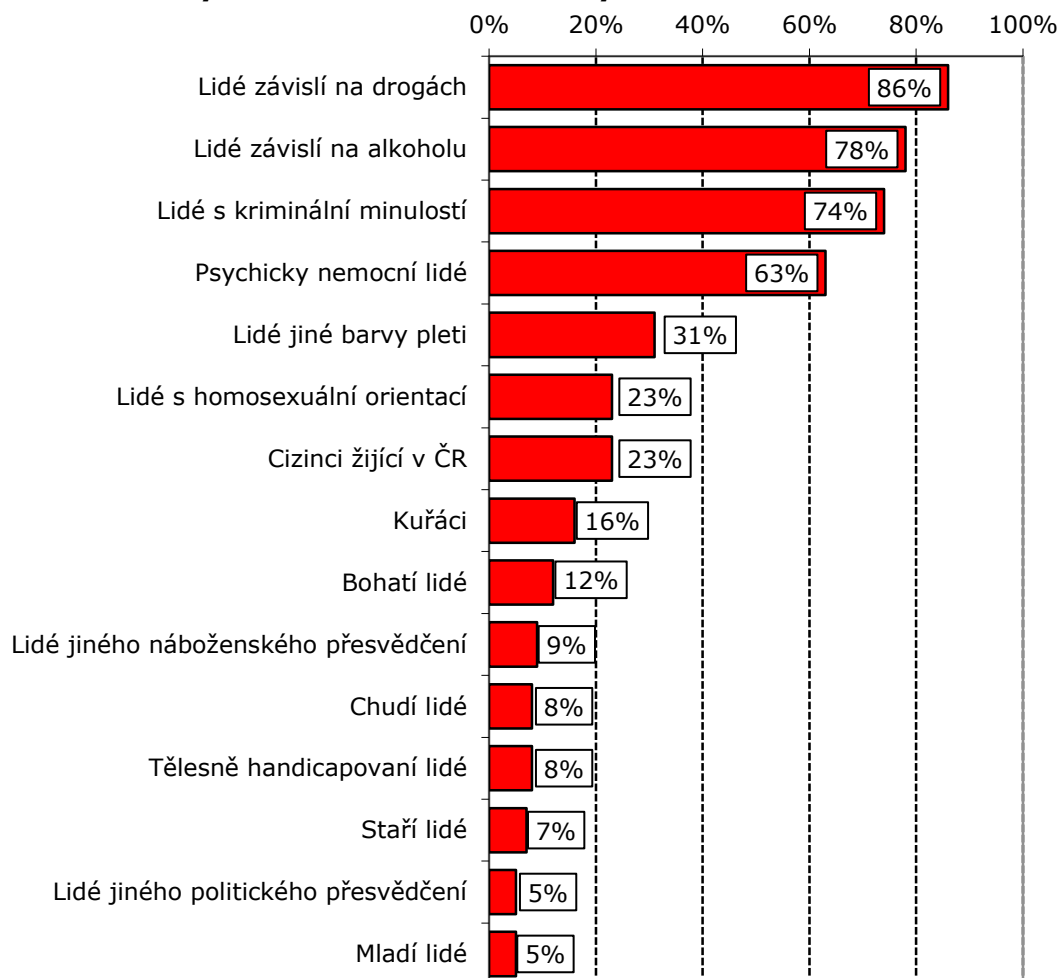
Tolerance k vybraným skupinám obyvatel

Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost 2012, v12-03</i>
Realizátor:	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
Termín terénního šetření:	<i>5. – 12. 3. 2012</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Kraj (Oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>1053</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>OV.19, OV.20</i>
Zveřejněno dne:	<i>11. dubna 2012</i>
Zpracoval:	<i>Martin Buchtík</i>

V rámci pravidelného výzkumu Naše společnost jsme v březnu 2012 zjišťovali postoje obyvatel České republiky k různým skupinám obyvatel. Tento vztah jsme měřili dvěma způsoby. V prvním případě jsme měřili míru sociální distance otázkou, zda by dotyčný chtěl či nechtěl mít dané lidi za sousedy. V druhém případě jsme zjišťovali představu o mínění o ostatních lidech, tedy nakolik jsou lidé v České republice tolerantní nebo netolerantní vůči těmto skupinám obyvatel.

Největší odstup mají občané k lidem závislým na drogách a alkoholu, u kterých se 86 %, respektive 78 % vyslovilo, že by je nechtělo mít za sousedy. Podobně je tomu u lidí s kriminální minulostí (74 %). Poměrně velká distance je viditelná i v případě psychicky nemocných lidí, které by za sousedy nechtěly mít necelé dvě třetiny (63 %) obyvatel. Ostatní vybrané skupiny obyvatel již nejsou odmítány v takové míře, vždy jde o méně než třetinu dotázaných. Jistou distancí lze ještě zaznamenat v případě lidí jiné barvy pleti (31 % občanů se vyjádřilo, že by je nechtělo mít za sousedy), lidí s homosexuální orientací (23 %) a cizinců žijících v ČR (23 %), 16 % projevilo odmítavý postoj ke kuřákům. Vůči ostatním vybraným skupinám obyvatel definovaných podle majetku, věku, náboženského či politického přesvědčení je odstup řídkým jevem.

Graf 1. Koho byste nechtěl mít za sousedy?¹

Ve srovnání s minulým šetřením v březnu 2011 se distance od vybraných skupin v zásadě nezměnila. Mírné oslabení lze zaznamenat v případě lidí s kriminální minulostí, které v posledních letech kolísá, stále však jde o jednu z nejméně akceptovatelných skupin. Z dlouhodobějšího hlediska můžeme říci, že distance jsou velmi stabilní a příliš se nemění.

¹Znění otázky: „Následující otázka se bude týkat lidského soužití. V seznamu, který máte před sebou, jsou vypsány různé skupiny lidí. Můžete prosím vybrat všechny ty, které byste nechtěl mít za sousedy? a) Lidé jiného náboženského přesvědčení, b) lidé jiné barvy pleti, c) tělesně handicapovaní lidé, d) lidé závislí na drogách, e) chudí lidé, f) mladí lidé, g) lidé jiného politického přesvědčení, h) lidé s homosexuální orientací, i) staří lidé, j) lidé s kriminální minulostí, k) psychicky nemocní lidé, l) lidé závislí na alkoholu, m) bohatí lidé, n) kuřáci, o) cizinci žijící v ČR.“

Tabulka 1. Koho byste nechtěl mít za sousedy? – časové srovnání (v %)

	III/2003	III/2005	III/2007	III/2008	III/2009	III/2010	III/2011	III/2012
Lidé závislí na drogách	85	87	87	89	85	86	89	86
Lidé závislí na alkoholu	-	-	81	83	78	79	79	78
Lidé s kriminální minulostí	78	77	77	78	79	75	80	74
Psychicky nemocní lidé	-	-	51	59	53	60	63	63
Lidé jiné barvy pleti	24	22	24	26	25	31	32	31
Lidé s homosexuální orientací	42	34	29	29	27	25	26	23
Cizinci žijící v ČR	31	21	-	-	22	23	25	23
Kuřáci	-	-	19	21	16	17	17	16
Bohatí lidé	16	16	10	12	12	12	13	12
Lidé jiného náboženského přesvědčení	8	7	6	8	6	11	11	9
Chudí lidé	7	8	6	7	6	8	9	8
Tělesně handicapovaní lidé	-	-	4	5	6	7	7	8
Staří lidé	6	3	3	4	4	6	5	7
Lidé jiného politického přesvědčení	6	4	4	4	3	5	6	5
Mladí lidé	8	9	4	4	3	5	5	5

Rozdíly ve společenském odstupu vůči různým skupinám se objevují podle pohlaví, věku, vzdělání i životní úrovně.

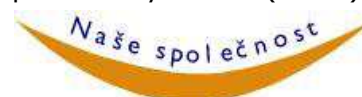
Z hlediska pohlaví jsou to ženy, které o něco častěji než muži zmiňují, že by nechtěly za souseda závislého na alkoholu, naopak muži o něco častěji častěji zmiňují, že by nechtěli mít za souseda člověka s jiným politickým přesvědčením. Z hlediska vzdělání lidé s maturitou oproti ostatním méně často zmiňují chudé nebo tělesně handicapované lidi, osoby s jiným politickým přesvědčením a homosexuály. Lidé s vysokoškolským vzděláním méně často zmiňují bohaté lidi.

Podíváme-li se detailněji na jednotlivé věkové kohorty, pak lidé ve věku od 15 do 29 let méně často jmenují drogově závislé, mladí lidé (15-29 let) častěji nechtějí mít za sousedy staré lidi a naopak lidé starší 60 let častěji nechtějí sousedit s mladými lidmi. Lidé starší šedesáti let jsou také více rezervovaní vůči homosexuálům a kuřákům, lidé pod 45 let jsou pak naopak v tomto ohledu tolerantnější.

Obyvatelé s nižší životní úrovní jsou méně tolerantní vůči lidem jiného náboženského vyznání, jiné barvy pleti, jiného politického přesvědčení, homosexuálům, bohatým lidem a cizincům (naopak lidé s dobrou životní úrovní jsou vůči nim tolerantnější), naopak méně často zmiňují alkoholiky.

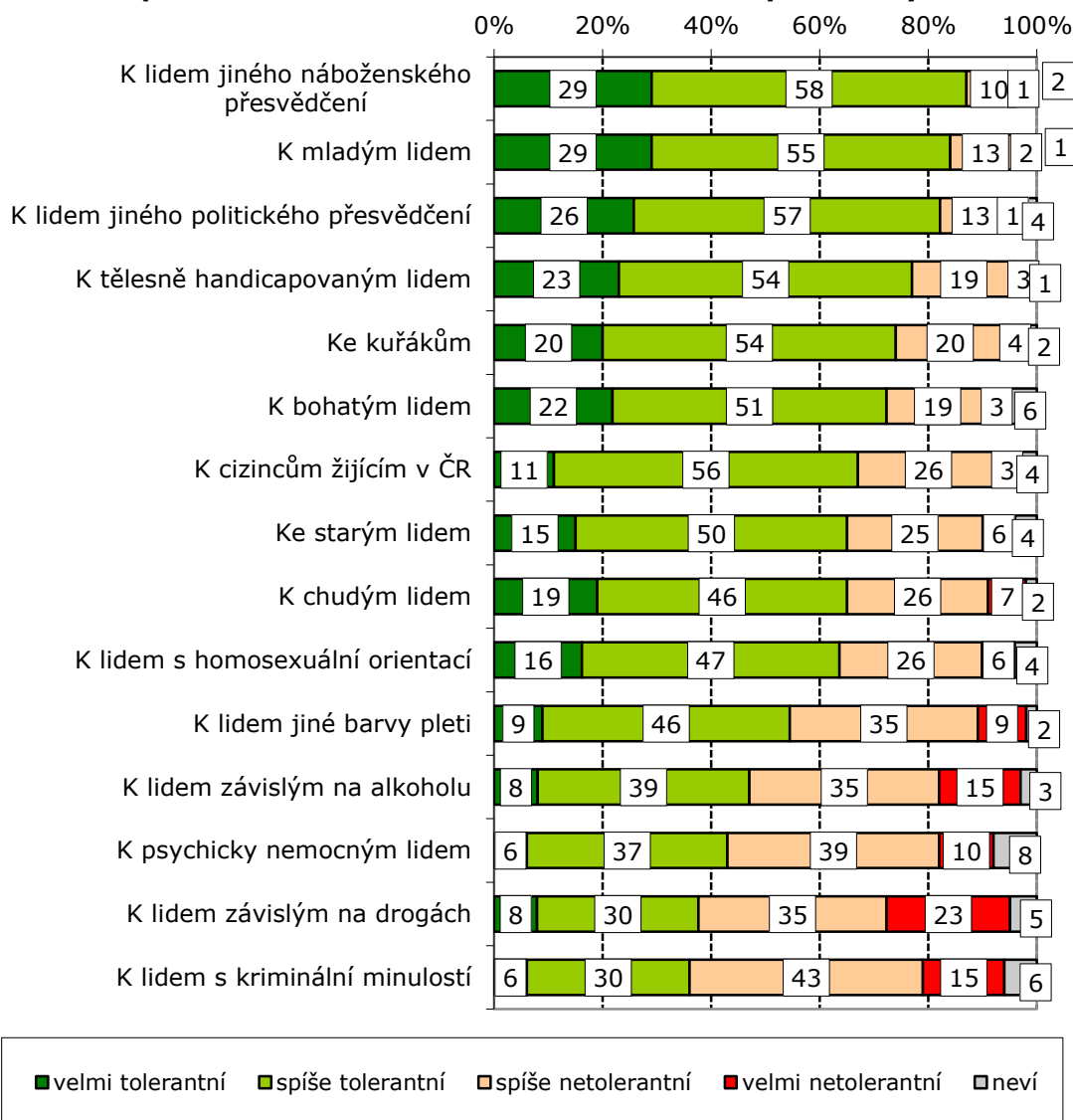
Pokud měli respondenti známé nebo přátele mezi cizinci dlouhodobě pobývajících v ČR, byli podle očekávání tolerantnější vůči cizincům a lidem jiné barvy pleti, ale také vůči homosexuálům.

Další otázka mapující toleranci vůči různým vybraným skupinám zjišťovala mínění o druhých, tedy nakolik je podle lidí tolerantní česká společnost. V obecné rovině lze konstatovat, že Češi vnímají svou společnost jako tolerantní k většině vybraných skupin. Mínění o vysoké míře snášenlivosti ve společnosti je patrné u náboženského přesvědčení (87 % kladných odpovědí), mladých lidí (84 %), nebo u politického přesvědčení (83 %). Podle mínění lidí je veřejnost také v celkem velké míře tolerantní i ke kuřákům (74 %), tělesně handicapovaným (77 %) nebo bohatým lidem (73 %). Více tolerantní než netolerantní je podle mínění občanů česká veřejnost i v případě starých lidí (65 %),

chudých (65 %), cizinců žijících v ČR (67 %) nebo lidí s homosexuální orientací (63 %). Větší míru netolerance lze zaznamenat v mínění o postoji k lidem jiné barvy pleti, i když i zde ještě stále převládají kladné odpovědi (55 %). Naopak mínění o netoleranci společnosti k vybrané skupině převažuje u lidí závislých na drogách (58 % negativních odpovědí) a u lidí s kriminální minulostí (58 %). V případě lidí závislých na alkoholu a psychicky nemocných lidí je mínění rozpolčené, podíly kladných a záporných odpovědí jsou zhruba stejné.

Graf 2. Jsou podle Vás lidé v ČR tolerantní k těmto skupinám obyvatel?²

²Znění otázky: „Nyní se budeme podobně bavit o toleranci. Jsou podle Vás lidé v České republice tolerantní, snášenliví anebo netolerantní, nesnášenliví k těmto skupinám obyvatel? a) K lidem jiného náboženského přesvědčení, b) k lidem jiné barvy pleti, c) k tělesně handicapovaným lidem, d) lidem závislým na drogách, e) k chudým lidem, f) k mladým lidem, g) k lidem jiného politického přesvědčení, h) k lidem s homosexuální orientací, i) ke starým lidem, j) k lidem s kriminální minulostí, k) k psychicky nemocným lidem, l) k lidem závislým na alkoholu, m) k bohatým lidem, n) ke kuřákům, o) k cizincům žijícím v ČR.“ Varianty odpovědí: velmi tolerantní, spíše tolerantní, spíše netolerantní, velmi netolerantní.

Jak je patrné z tabulky 2, ve srovnání s předešlým šetřením v březnu 2011 se hodnocení tolerance české společnosti k různým skupinám v zásadě nezměnilo, i když můžeme ve většině položek sledovat systematický trend vyšší tolerance. Zároveň za celou historii měření je v tomto výzkumu lidmi česká společnost viděna jako zatím nejvíce tolerantní. Oproti loňsku mírně posílilo pozitivní mínění o toleranci k tělesně handicapovaným lidem a také cizincům.

Obecně lze také konstatovat, že při srovnání druhé poloviny devadesátých let a dnešku, vnímají občané společnost, ve které žijí, jako tolerantnější, přestože se již v posledních letech míra tolerance příliš nemění.

Tabulka 2. Jsou podle Vás lidé v ČR tolerantní k těmto skupinám obyvatel? – časové srovnání (součet kladných odpovědí v %)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2003	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012
K lidem jiného náboženského přesvědčení	69	65	71	72	70	70	86	86	89	87	84	82	84	87
K mladým lidem	70	65	74	75	73	73	82	78	87	87	85	82	83	84
K lidem jiného politického přesvědčení	51	46	52	58	53	55	80	77	79	79	79	77	80	83
K tělesně handicapovaným lidem	-	-	-	-	-	-	-	-	78	75	72	72	72	77
Ke kuřákům	-	-	-	-	-	-	-	-	78	76	74	72	73	74
K bohatým lidem	41	40	49	44	43	40	62	59	66	69	69	69	71	73
K cizincům žijícím v ČR	61	59	68	61	61	54	56	62	-	-	57	61	62	67
Ke starým lidem	62	63	64	68	63	67	82	67	68	63	66	63	64	65
K chudým lidem	62	58	60	62	59	58	74	64	67	65	65	61	62	65
K lidem s homosexuální orientací	29	27	44	38	42	39	42	49	57	53	56	56	61	63
K lidem jiné barvy pleti	42	37	49	49	50	43	52	55	59	57	55	52	53	55
K lidem závislým na alkoholu	-	-	-	-	-	-	-	-	47	47	45	41	48	47
K psychicky nemocným lidem	-	-	-	-	-	-	-	-	42	41	43	41	44	43
K lidem závislým na drogách	-	-	-	-	-	-	23	36	39	38	36	36	37	38
K lidem s kriminální minulostí	-	-	-	-	-	-	21	34	34	35	32	32	35	36

Diference v mínění o toleranci obyvatel ČR k vybraným skupinám se objevují z hlediska věku a životní úrovně. Mladší lidé, ve věkových skupinách do 30 let, jsou o něco častěji přesvědčeni, že společnost je netolerantní k mladým lidem. Naopak, lidé starší 60 let se zase v o něco větší míře domnívají, že společnost je netolerantní k starým lidem. Z hlediska životní úrovně ti, kteří deklarují špatnou životní úroveň, si o něco častěji myslí, že je společnost netolerantní k chudým lidem a homosexuálům. Lidé s dobrou životní úrovní jsou zase o něco častěji přesvědčeni, že společnost je tolerantní ke starým, na rozdíl od těch, kteří označují svou životní úroveň za „ani dobrou, ani špatnou“ a „špatnou“. Levicově orientovaní lidé si ve srovnání ostatními méně často myslí, že naše společnost je tolerantní vůči starým lidem a naopak častěji uvádějí, že je tolerantní vůči drogově závislým.

To, zda lidé mají nebo nemají mezi svými známými cizince žijící ČR, neovlivňuje jejich názor na toleranci ostatních lidí vůči jiným skupinám lidí (včetně cizinců).